מ"שבירת עצמות" לתהליך מדיני: סיפור אישי

ב־9 בדצמבר 1987 פרצה התקוממות עממית של הפלסטינים בשטחי הגדה המערבית והרצועה. ההתפרצות הזאת הפתיעה את המערכת המדינית והמערכת הצבאית, ובתחילה ניכרה בהן נטייה להקל ראש במשמעותה. אחד המפקדים הבכירים בשטח אמר: "לא יקרה כלום, אינכם מכירים אותם. עכשיו ילכו לישון, ומחר ייצאו לעבודה".[13] אולם האלימות של ההתקוממות – שדבק בה הכינוי "אינתיפאדה" – הלכה והסלימה לרמה שלא הייתה מוכרת מאז 1967. שלטונות הביטחון הפעילו נגד הפלסטינים מגוון של אמצעי דיכוי אך ללא הועיל. המצב יצא מכלל שליטה והממשל הישראלי בשטחים החל להתפורר.

שר הביטחון יצחק רבין, אשר בראשית ההתקוממות לא העריך אל־נכון את חומרת המצב, ובעשרת הימים הראשונים שלה שהה בביקור בארצות הברית, נעשה בהדרגה מודע לכך שבשטחים נוצר מצב חדש אשר השלכותיו כנראה מרחיקות לכת. לאחר שהוראותיו לדכא את ההתקוממות בכוח, בין השאר בשימוש קשוח באלות, לא השיגו את המטרה המצופה, הוא החליט שהגיע הזמן לערוך התייעצות בפורום רחב יותר מן המטות הפוליטיות והצבאיות אשר ניהלו באותה תקופה את המאבק במתקוממים.

כך אירע ששבועות מעטים לאחר פרוץ האינתיפאדה הראשונה הוזמנו לאתר ההנצחה של המודיעין כמה עשרות אנשים אשר רבין סבר שיש להם מה לומר על הנושא. בדיון נכחו אלופים מצמרת צה"ל, מפקדי משטרה, ראשי המנהל האזרחי ביו"ש, מתאמי הפעולה בשטחים, ראשי השב"כ המכהנים והקודמים, ויועצים לענייני ערבים מגופים ממשלתיים שונים. כן הוזמנו מספר אקדמאים המתמחים בחברה הערבית, ועמם היה לי הכבוד להימנות.

כשאר המוזמנים הבנתי כי לכינוס הבלתי־שגרתי של הפורום הנכבד הזה יש חשיבות מיוחדת. ניכר היה כי, משום התפשטותה של האינתיפאדה וחוסר ההצלחה בהתמודדות עמה, מניעה את ההיוועדות הזו תחושה של פרשת דרכים וצורך לבחון מחדש את המצב. בהתאם לכך, ניגשתי להכנת

13 זאב שיף ואהוד יערי (1990). אינתיפאדה. שוקן: תל אביב, עמ' 13.